

KESKI-SUOMEN
ALUEELLISET
KEHITYSNÄKYMÄT

1|2017

KESKI-SUOMEN
ALUEELLISET
KEHITYSNÄKYMÄT

1|2017

KUVAT JA GRAAFINEN SUUNNITTELU **JAN LUSTIG**

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

SISÄLLYSLUETTELO

MAAKUNNAN TILA JA NÄKYMÄT	4
JYVÄSKYLÄN SEUTUKUNTA.....	10
JÄMSÄN SEUTUKUNTA.....	14
KEURUUN SEUTUKUNTA	18
JOUTSAN SEUTUKUNTA.....	22
SAARIJÄRVEN-VIITASAAREN SEUTUKUNTA	24
ÄÄNEKOSKEN SEUTUKUNTA.....	28

MAAKUNNAN TILA JA NÄKYMÄT

Eija Heinonen

Strategiapäällikkö

Keski-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

KESKI-SUOMEN ELY-KESKUS

Keski-Suomessa asui vuoden 2016 lopussa 276 126 henkilöä. Vuoden aikana kasvua oli 346 henkilöä. Vuoden 2016 lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 17,0 % ja työttömiä työnhakijoita oli 21 852.

- + väestö kasvaa maakunnassa
- + työllisyysaste on parantunut edellisvuodesta
- + työttömyys alenee, jopa pitkäaikaistyöttömyys on kääntynyt laskuun
- + TE-toimistoon ilmoitettujen avointen työpaikkojen määrä on kasvanut
- + työnantajilla hyvät mahdollisuudet saada lisäkoulutuksen keinoin hyvin koulutettua työvoimaa
- + rakentaminen jatkuu vilkkaana eripuolilla Keski-Suomea
- + Keski-Suomessa liiketoiminnan kasvu oli v. 2016 koko muuta maata ripeämpää ja talouskasvua ilmeni jokaisella toimialalla
- + suhdanteiden uskotaan paranevan edelleen alkuvuonna

- lisää konkreettista tekemisen meininkiä, puheiden pitää jalostua teoiksi
- ICT-osaajista on jatkuvasti pulaa
- tiestön korjausvelka ja tiestön kehittäminen huolen aiheena, samoin liikenneturvallisuus, kun kuljetustoiminta lisääntyy
- maakunnan yhteydet ulospäin (lentoyhteydet Helsinkiin) vaikuttavat vahvasti yritystoiminnan mahdollisuuksiin ja tänne hakeutumiseen
- yrittäjien ikärakenne huolestuttaa, kuinka yritystoiminta jatkuu?
- yritystuet voisivat mennä kaupaksi vilkkaammin

Vuoden 2016 ensimmäisessä alueelliset kehitys-näkymät -katsauksessa todettiin, että Keski-Suomessa näyttää usko elinkeinoelämän menestymiseen vahvistuneen edelleen. Elinkeinoelämän ja työllisyyden näkymät nähtiin positiivisimpina sitten syksyn 2011. Kulunut vuosi on osoittanut, että arvioinnissa on osuttu ihan oikeaan – Suomen nousu taantumasta alkoi Keski-Suomesta.

Keskustelut Keski-Suomen seutukuntien asiantuntijoiden kanssa osoittavat, että hyvä vire jatkuu. Usko elinkeinoelämän myönteiseen kehitykseen on jopa jonkin verran vahvistunut. Samalla nähdään viime vuonna alkaneen työttömyyden alenemisen jatkuvan edelleen. Jopa pitkäaikaistyöttömyys on kääntynyt laskuun. Yritysten liikevaihdot ovat kasvaneet ja vientiyritysten tilauskanta näyttää hyvältä. Niin asuntorakentaminen kuin liikeraakentaminenkin jatkuvat maakunnassa vilkkaana. Kuntien talous on hyvässä kunnossa ja tilinpäätökset huomattavasti aikaisempaa parempia.

Globalisaatio saattaa tuoda yllätyksiä kuten ennenkin. Ovatko toimijat nyt valmiimpia ottamaan iskuja vastaan kuin aikaisemmin? Onko kärkialojen laajajohjaisuus nyt vahvempi kuin aiemmin? Miten tulevaisuuden uhkat otetaan proaktiivisesti vastaan? Vaihtoehtoisten tulevaisuuksien mietinnän aika on nyt, kun menee hyvin ja menestyvissä yrityksissä ja koulutuksessa syntyy uusia avauksia.

Keski-Suomen väestönkasvu on keskusseutuveltoista. Vuonna 2016 väestö kasvoi viidessä Keski-Suomen kunnassa: Muuramessa, Uuraisilla, Jyväskylässä, Laukaassa ja Toivakassa. Maahanmuuttajien määrä on selvästi ylittänyt maastamuuttajien määrän (nettosiirotolaisuus), mikä on pitänyt yllä Keski-Suomen väestönkasvua viime vuosina. Luonnollinen väestönkasvu on hiipunut keskusseudun ulkopuolella.

Liikenne Keski-Suomen pääteillä lisääntyi vuonna 2016 2,61 prosenttia edelliseen vuoteen verrattuna. Henkilö- ja pakettiautoliikenteen kasvu oli 2,44 prosenttia ja raskaan liikenteen (kuorma- ja linja-autot sekä rekat) peräti 4,25 prosenttia. Muutokset etenkin raskaan liikenteen määrissä yleensä heijastavat sekä yleistä talouden kehitystä että muutoksia vientitoimialoilla, kuten metsä- ja teknologiateollisuudessa.

Jyväskylän seutukunta on Suomen kymmenenksi paras alue yrityksille, ilmenee EK:n Kuntaranking-tutkimuksesta. Se oli iso yllättäjä noustessaan 25 seutukunnan vertailussa kymmenen pykälää ylöspäin verrattuna edelliseen Kuntaranking-tutkimukseen vuonna 2015. Yksikään muu seutukunta ei parantanut sijoitustaan yhtä paljon.

Jyväskylän seutukunnan tulokset kattoivat tilastotiedot ja yrityskyselyn vastaukset seuraavista kunnista: Hankasalmi, Jyväskylä, Laukaa, Muurame, Petäjävesi, Toivakka ja Uurainen.

Suurin muutos on tapahtunut paikallisten yritysjohdajien arvioissa: ne olivat kehittyneet kahdessa vuodessa merkittävästi myönteisempään suuntaan, vaikka olivatkin yhä maan keskitasoa kriittisempiä. Tilastovertailussa Jyväskylän alueen kunnat menestyivät hieman keskimääräistä paremmin.

ELINKEINOELÄMÄN TILANNE JA NÄKYMÄT

Keski-Suomessa eletään nyt biotalouden vahvaa nousukautta, kuten tarkemmin näkyy usean seutukunnan kuvauksesta. Äänekosken biotuotetehdas sivuvirroista syntyvine uusine tuotteineen, resurssiviisaus mm. biokaasun tuotannossa ja säästöt, joita saadaan eri raaka-aineiden mahdollisimman tarkassa hyödyntämisessä, ovat jo keskustelun arkipäivää. Kiertotalouden osalta erilaisia uusia avauksia on odotettavissa; mm. maa-metallien kerääminen SER-romusta tai tuhkasta. Sivuvirroista syntyvät uusien mahdollisuuksien näkymät ovat hyvät: uudet kuitupohjaiset tuotteet, tekstiilit, kemiantuotteet, lääke- ja kosmetiikkateollisuus, kasvualustat puutarha-alalle.

Vientiteollisuudella on viime kuukausina mennyt hyvin. Siitä kertovat mm. Valmetin tekemät useat merkittävät kaupat. Samoin metsäteollisuuden viennillä on hyvät näkymät.

Keski-Suomen voimakkaasta **rakennusbuumista** kertovat mm. Äänekosken tienrakennushankkeet, uuden sairaalan rakentaminen on täydessä käynnissä syksyllä 2017, Kankaan alueen rakentaminen kiihtyy, Seppälän kaupparakentaminen valmistuu vuoden 2017 aikana. Asuntorakentaminen jatkuu vilkkaana Jyväskylässä. VTT:n ennusteiden mukaan Jyväskylään rakennetaan vuosittain 1 200 uutta asuntoa vuoteen 2030 saakka.

Kaupanalalan näkymät ovat hyvät, mikäli tilannetta tarkastellaan liikehuoneistojen rakentamisvolyymillä. Myös päivittäistavarakaupan myynti ja asiakasmäärät ovat kasvaneet. Esim. Keski-maa-konsernin johdon mukaan laajentuneet aukioloajat johtivat viime vuonna Keski-maan marketoimialalla 128 000 tehtyyn uuteen työtuntiin. Tämä vastaa 74 kokoaikaista työntekijää. Suurin

KESKI-SUOMI

TILANNE

	NYT	6 KK-	12 KK-
ELINKEINOELÄMÄ JA YRITYSTOIMINTA	+	+	+
TYÖTTÖMYYDEN MÄÄRÄ JA RAKENNE	+	+	+

Arviointiasaiteikko: (++) paljon parempi, (+) parempi, (0) ennallaan, (-) heikompi, (--) paljon heikompi

osa työtuntien kasvusta selittyy aukioloaikojen muutoksella.

Jyväskylän seudulla on vahva **kyberturvallisuuden** oppi- ja tutkimuslaitosten sekä yritysten keskitymä. **Uutena ICT-avauksena** on käynnistynyt terveystiedon hyödyntäminen mm. uuden sairaalan toiminnassa. ICT-ala etsii Keski-Suomessa jatkuvasti osaavaa työvoimaa. Vapaana on jatkuvasti n. 150 työpaikkaa. Koulutusta on Keski-Suomessa runsaasti menossa niin työvoimakoulutuksena kuin omaehtoisenaakin. Mm. Tivi-lehti 14.3.2017 arvioi, että Suomi jää jälkeen ohjelmistotalouden kasvusta osaaajapulan takia. Mikäli ennusteet työvoimatarpeen koosta pitävät paikkansa, ongelmat ovat sen suuruisia, että ne eivät ole ratkaistavissa alueellisesti tai paikallisesti vaan tarvitaan valtakunnallisia ratkaisuja. Tarvittaisiin myös näkökulmaa siihen, mitä tämän buumin jälkeen.

Keski-Suomi on pärjännyt **matkailun** kasvussa suhteellisen hyvin. Yöpymisvuorokausilla mitattuna vuonna 2016 se oli maakunnista sijalla 6. Matkailuala tuo Keski-Suomeen 310 miljoonan euron tulot maakunnan ulkopuolelta. Ala kerrytti 9,5 miljoonaa euroa verotuloa vuonna 2015. Keski-Suomen matkailustrategian kärkenä on ollut matkailukeskusten kehittäminen. Merkittävimmät matkailukeskukset ovat Himos, Paviljonki, Laajavuori, Riihivuori, Revontuli-Häkärinteet, Peurunka, Piispala ja Keuruu. Yritykset ovat investoineet Keski-Suomessa matkailukeskuksiin yli 300 miljoonaa euroa vuosina 2005-2017 ja investoinnit jatkuvat.

Pk-barometrin mukaan Keski-Suomen suhdannenäkymät henkilökunnan määrän suhteen ovat paremmat kuin syksyllä 2016 ja jopa positiivisemmat kuin maassa keskimäärin. Alueen pk-yrityksistä 25 % arvioi henkilökunnan määrän kasvavan ja 7 % arvioi henkilöstönsä pienenevän. Näin saldoluksi muodostuu +18 (syksyllä 2016 +12). Koko maan saldoluku on +16. Jyväskylän seudun saldoluku on selvästi maan keskiarvoa korkeampi, +22. Peräti 48 % pk-yrityksistä kokee työvoiman saatavuuden kasvun esteeksi, todetaan barometrissä.

Keski-Suomen alueella kehittämishankkeisiin ja yrityskauppoihin aikoo hakea ulkoista rahoitusta koko maata suhteellisesti useampi pk-yritys. Heikosta taloudellisesta tilanteesta johtuvaa käytöpääoman tarvetta on Keski-Suomessa myös

enemmän kuin muualla maassa. Rahoitustarpeesta 18 % suuntautuu heikon taloudellisen tilanteen paikkaamiseen, kun koko maan osuus on 13 %.

Keskisuomalaisista pk-yrityksistä 33 % suunnittelee omistajanvaihdosta lähimmän viiden vuoden aikana. Koko maassa osuus on jonkin verran pienempi. Investointiodotuksissa on pientä virkistymistä. Selkeää paranemista on varsinkin eteläisen Keski-Suomen investointiodotuksissa.

Maataloudessa on havaittavissa pieniä positiivisia näkymiä: investointien määrä on lisääntynyt ja talven aikana maakunnassa tehtyjen tutkimusten mukaan myös investointisuunnitelmia on aiempaa enemmän. Pohjoisessa Keski-Suomessa on suunnitelmia, jotka toteutuessaan tuovat hyvän lisän laskusuunnassa olevaan maidontuotannon volyyymiin.

Metsätaloudessa puukauppa on käynyt varsin vilkkaasti kuluneen talven aikana ja sen odotetaan edelleen kasvavan, kun Äänekosken biotuotetehtaan puunhankinta käynnistyy laajemmassa mitassa. Kuusisahatavaran vienti Kiinaan on lisääntynyt, mutta on vaikea arvioida, kuinka pitkäaikaisesta trendistä on kysymys. Puun käyttö lisääntyy nyt myös rakentamisessa aikaisempaa enemmän. Energiapuun kysyntä puolestaan on romahtanut.

Maaseudulla toimivissa yrityksissä on havaittu piristymistä eri toimialoilla; tulossa on mm. kooltaan aiempaa suurempia investointeja. Matkailualan positiivinen kehitys heijastuu myös maaseudulle ja siellä toimiviin alan yrityksiin.

Keski-Suomen ELY-keskus myönsi maaseuturahaston yritystukia maakuntaan vuonna 2016 yhteensä 2,5 miljoonaa euroa. Liki puolet rahoista haettiin Saarijärven-Viitasaaren seutukunnan yrityksistä. Jämsän, Äänekosken ja Jyväskylän seutukunnille kohdistui kullekin noin 15 % kokonaispotista, Keuruulle 5 % ja pienin Joutsan seutukunta jäi nolville.

Yhteisarvoltaan liki 11 miljoonan euron yrityshankkeista valtaosa on investointeja kasvuun esimerkiksi laajennusten ja uusien tuotantotilojen myötä sekä kapasiteetin kasvattamiseen kone- ja laitehankintojen kautta. Muutamia uusia tuoteinnovaatioita syntyy myös. Toimialoitain tarkasteltuna rahoitusta hyödynnettiin erityisesti matkailupalveluissa sekä elintarvike- ja metalliteollisuudessa. Hevostalous, puurakentaminen, metsä- ja viherpalvelut sekä erilaiset teollisuuden

palvelut ovat Keski-Suomessa perinteisesti hyvin edustettuina, niin nytkin. Investoinnit terveys- ja hyvinvointipalveluihin sekä kuvaus- ja mainospalveluihin ovat uudempia, tämän päivän kasvajia.

Rahaa on varattu huomattava osa juuri yritysten tukemiseen ja sitä on edelleen runsaasti käytettävissä. Maakunnan yritysten toivotaan nyt aktivoituvan investoimaan ja kehittämään toimintaansa.

TYÖVOIMAN KYSYNNÄN JA OSAAMISTARPEIDEN NÄKYMÄT

Taloudellisen tilanteen kehittymisen kääntyminen lievään kasvuun on aiheuttanut myös osaavaan työvoimaan kohdistuvan kysynnän kasvua. Julkisessa keskustelussa edellisvuosia voimakkaammin viime vuonna esiin nousi kohtaanto-ongelma; miksi työvoiman kysyntä ja tarjonta eivät kohdata? Kysymys on varsin laaja-alaisesta ja monitasoisesta ilmiöstä. Keskustelussa sitä pidetään ongelmana, joka olisi poistettavissa riittävällä asiaan paneutumisella. Kohtaanto-ongelman voi väittää tulleen jäädäkseen. Usein arvioidaan,

että pitkä taantuma on aiheuttanut osaamisen rapautumista ja vaikeuksia työllistyä. Tässä on varmasti osa totuutta. Toinen puoli selittyy sillä, että työelämä ja sen vaatimukset muuttuvat vauhdilla. Työtaitoja on uudistettava samassa tahdissa.

Kestäväksi ratkaisuksi ainakin merkittävästi helpottamaan kohtaanto-ongelmaa tulevaisuudessa on ennakkoinnin hyödyntäminen koulutuksia suunniteltaessa. Koulutuksen määrä kokonaisuudessaan tuskin tulee laskemaan. Kuitenkin painopisteen suuntaaminen enemmän työssä tapahtuvaksi jatkuvaksi oppimisprosessiksi toisi mitä todennäköisemmin helpotusta kohtaanto-ongelmiin.

Työnantajat, jotka eivät odota vain julkisen sektorin vastaavan koulutuksiin liittyvistä kustannuksista, tulevat menestymään osaavan työvoiman saatavuuden kilpailussa. Työnantajat, joskus hyvin perustellusti, kritisoivat hyvinvointiyhteiskunnan passivoivasta vaikutuksesta työntekijöiden työmotiiviin, mutta eivät huomaa hyvinvointiyhteiskunnan heihin itseensä kohdistuvasta

passivoivasta vaikutuksesta keskusteltaessa osallistumisesta koulutuksiin kohdistuvien kustannusten jakamisesta.

TYÖTTÖMYYDEN MÄÄRÄN JA RAKENTEEN NÄKYMÄT

Keski-Suomessa työttömien määrä on selvästi vähentynyt vuoden takaiseen verrattuna (helmikuu 2016-helmikuu 2017). Helmikuun lopussa oli yhteensä 19 746 työtöntä työnhakijaa. Se on 2 277 (10,3 %) vähemmän kuin vuotta aikaisemmin. Työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta on tällä hetkellä 15,5 prosenttia. Suurten kaupunkien työttömyyslukuvertailussa Jyväskylän taakse jäävät Tampere, Oulu, Pori ja Lahti.

Helmikuun lopussa yli vuoden yhtäjaksoisesti työttömänä olleita pitkäaikaistyöttömiä oli 7 361, mikä on 915 vähemmän kuin vuotta aikaisemmin. Työttömyys laski kaikissa muissa ikäryhmissä paitsi 15–19-vuotiaissa verrattuna viime vuoden vastaavaan ajankohtaan. On merkille pantavaa, että työttömyys laski myös kaikissa aktiivisemmin työelämässä mukana olevien ikäryhmissä.

JYVÄSKYLÄN SEUTUKUNTA

HANKASALMI, JYVÄSKYLÄ, LAUKAA, MUURAME, PETÄJÄVESI, TOIVAKKA, UURAINEN

Jyväskylän seutukunnassa asui vuoden 2016 lopussa 182 972 henkilöä. Vuoden aikana väestö kasvoi 1 603 henkilöllä. Vuoden 2016 lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 16,5 % ja työttömiä työnhakijoita oli 14 422.

ALUEEN VAHVUDET JA TULEVAISUUDEN HAASTEET

Jyväskylän seutukunnan myönteisimmäksi uutiseksi nousi vuoden 2016 aikana jo vuosi sitten ennakoitu talouskasvun ja työllisyyden myönteinen kehitys. Odotukset eivät pettäneet, taantuma on hellittänyt otettaan. Jyväskylän seudun yritysten liikevaihdon kasvu viime vuoden aikana oli koko maan yritysten liikevaihdon keskiarvon yläpuolella. Yritysten henkilöstömäärät kasvoivat. Vuoden 2017 osalta kasvuodotukset ja näkymät ovat koko maata myönteisemmät ja kasvun odotetaan olevan vuoden aikana viime vuotta vahvempaa. Jyväskylä on kaupunkien muuttoha-

lukkuus- ja vetovoimaisuusvertailuissa edelleen kärkipäässä. Seutukunta oli viime vuonna muuttovoittoaluetta, ja sitä sen voidaan odottaa olevan myös vuonna 2017. Osaltaan vetovoimaisuuden pysyvyyteen voi luottaa Jyväskylän monipuolisen koulutustarjonnan mahdollisuuksien vuoksi, jotka vetävät nuoria opiskelijoita seutukunnalle. Elinkeinoelämän kehittymisen ja osaavan työvoiman saatavuuden kannalta muuttovoittoisuus tulee lähitulevaisuudessa olemaan yksi merkittävimmistä kilpailutekijöistä seutukunnan menestymisen takaamiseksi.

Vuoden 2017 aikana tulevaisuuden haasteeksi ei enää tarvitse asettaa talouskasvun supistumisen kääntämistä kasvuksi, vaan haasteeksi voidaan asettaa talouskasvun riittävän suuri volyyymi kattamaan väestön ikärakenteesta johtuvat julkisen sektorin lisääntyvät menot. Tässä kehityksessä merkittävässä roolissa seutukunnalla on vientiteollisuuden suuntautunut teknologiateollisuus,

KESKI-SUOMI

TILANNE

	NYT	6 KK-	12 KK-
ELINKEINOELÄMÄ JA YRITYSTOIMINTA	+	+	+
TYÖTTÖMYYDEN MÄÄRÄ JA RAKENNE	+	+	+

Arviointiasteikko: (++) paljon parempi, (+) parempi, (0) ennallaan, (-) heikompi, (--) paljon heikompi

jonka viennin arvo kääntyi seutukunnalla nousuun viime vuoden aikana. Teknologiateollisuuden merkitys Jyväskylän seutukunnan työvoiman työllistäjänä on edelleen varsin huomattava, vaikka valmistavan teollisuuden osuus yrityskentässä onkin kaventunut. Merkittävin tulevaisuuden haaste seutukunnalla lienee työllisyyden kasvun ylläpitäminen, koska talouskasvun perustuminen työllisyyden kasvuun on työn tuottavuuden kasvua merkittävämpää, huomioon ottaen väestörakenteelliset tekijät ja julkisen talouden ongelmat. Digitalisaation ja robotiikan myönteisten kehitysten kääntöpuolella on työllisyyden heikko kehitys sekä väestön polarisaatio.

Jyväskylä on noussut tunnustetuksi ICT-alan keskuksiksi keskisuurten kaupunkien sarjassa Euroopassa. Viime vuonna alan kasvu jatkui edelleen. Vuoden 2016 voidaan sanoa olleen vuoden, jonka aikana ICT-ala viimeistään nousi kaupungin todelliseksi ja laaja-alaiseksi vahvuustekijäksi. Tässä yhteydessä ei voi olla huomioon ottamatta Jyväskylän yliopiston pitkäjännitteistä ja kansainvälisesti korkeatasoisista työtä alan kehityksen mahdollistajana.

Urheilu, liikunta, terveys, matkailu ja viihde muodostavat laaja-alaisen hyvinvointialan. Hyvinvointiala näin laajasti ymmärrettynä voi hyvinkin synnyttää Jyväskylän seutukunnalle modernin hyvinvointialaklusterin. Jyväskylän yliopistossa on Pohjoismaiden ainoa liikuntatieteellinen tiedekunta. Kaupungissa toimivat Kilpa- ja huippu-urheilun tutkimuskeskus, Jyväskylän Urheilukaatemia sekä Liikunnan ja kansanterveyden edistämissäätiön ylläpitämä Likes-tutkimuskeskus. Laukaassa sijaitsee Kuntoutumis- ja liikuntasäätiö Peurunka. Matkailu- ja ravintolapalveluiden suhdannenäkömät ovat myönteiset ensimmäisen kerran neljään vuoteen. Lutakonaukio on yksi Suomen laadukkaimmista ulkoilmakonserttien ja muiden ulkoilmatapahtumien järjestämisiin soveltuvista alueista. Jyväskylän Hippoksen Kehitys Oy valmistelelee 300 miljoonan euron liikunnan ja hyvinvoinnin investointikonaisuutta Hippoksen alueelle. Hippoksen välittömään läheisyyteen on nousemassa uusi Keski-Suomen keskussairaala ja sen ympärille hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen palveluita ja yritystoimintaa. Kukulaksi nimetyn suurhankkeen investointien arvo on 700 miljoonaa euroa. Hankkeelle on laadittu kuudentoista keskeisen lähialueen organisaation yhteistyönä toimintasuunnitelma (Campus

FI –hanke), jonka visiona on synnyttää Keski-Suomeen vuoteen 2021 mennessä kansainvälisesti kilpailukykyinen terveyden edistämisen, sosiaalisen hyvinvoinnin, liikunnan, urheilun ja kuntoutuksen osaamis- ja yrityskeskittymä.

ELINKEINOELÄMÄN TILANNE JA NÄKYMÄT

Rakennusalan suhdanteen odotettiin viime vuoden alussa kääntyvän nousuun. Niin myös tapahtui ja vieläpä ennusteita huomattavasti voimakkaammin. Jyväskylässä asuntorakentaminen vilkastui viime vuoden aikana ja asuntotuotannon ennakoitaan jäävän useiksi vuosiksi eteenpäin edellisvuosia korkeammalle tasolle. Lisäksi uusi keskussairaala, Kankaan alue ja kaupparakentaminen pitävät yllä rakennusalan hyvää kehitystä. Jyväskylän keskustan alueella useat kerrostalot joutuvat tekemään isoja saneerauspäätöksiä. Rakennusalan yritysten odotukset Jyväskylän seutukunnalla liikevaihdon kehityksen suhteen ovat varsin myönteiset lähivuosia ajatellen.

Vuosi 2016 oli Jyväskylän seutukunnan ict-alan yrityksille hyvä vuosi. Kibs-alojen (asiantuntijapalveluiden) kasvu perustui pitkälti ict-alan palveluihin. Useat yritykset, kuten esimerkiksi Sonera Oyj, Landis+Gyr Oy, Qvantel Oy, Solteq Oy ja Aidon Oy palkkasivat runsaasti uutta työvoimaa ja olisivat palkanneet enemmänkin, jos osaavaa työvoimaa olisi ollut palkattavissa. Lisäksi Gofore Oy perusti Jyväskylään oman toimipisteensä, joka laajentuneen lähivuosina sadan työntekijän yksiköksi. Julkisella sektorilla myös ict-alalta kuului hyviä uutisia. Jyväskylän yliopisto on vahvasti mukana tekemässä yhteistyötä IBM-osaamiskeskusprojektin kanssa. Jyväskylän ammattikorkeakoulu toimii Suomen keskuksena Euroopan puolustusviraston EDA:n kyberhankeharjoituksessa. Jyväskylässä on Puolustusvoimien kyberpuolustuksen osaamiskeskus. Valtion tieto- ja viestintäkeskus Valtorin toinen valtakunnallisesta puhelinkeskuksesta siirtyi Jyväskylään. Kela on ilmaissut halunsa sijoittaa Jyväskylään maakuntahallintouudistuksen yhteydessä perustettavan ict-keskuksen.

Tulevaisuudessa odotukset vientitulojen kasvusta nojaavat edelleen pitkälti perinteisen metalli- ja metsäteollisuuden varaan. Valmetin menestyksellinen viime vuosi sekä Moventaksen parantuneet tulevaisuudennäkömät luovat uskoa teknologiateollisuuden menestykseen. Teknologian tutkimuskeskus VTT tulee investoimaan biotalou-

den kuitututkimukseen ”enemmän kuin kaksi, mutta vähemmän kuin viisi” miljoonaa euroa. Nähtäväksi jää, millaisia heijastusvaikutuksia syksyllä 2017 valmistuvalla Äänekosken biotuotelaitoksella on Jyvässeudun biotalousalan yrityksiin. Biotalousalan innovaatioiden kehittäminen taloudellisesti kannattaviksi tuotteiksi edellyttää pitkäjänteistä työskentelyä. Kuitenkin biotuotetehtaan tuotannon käynnistyminen luo odotuksia myös biotuotetehtaan sivuainevirtoja hyödyntävien innovaatioiden läpimurtoihin. Jyväskylässä pääkonttoriaan pitävältä Vapolta on odotettavissa vuoden 2017 aikana uusia avauksia turpeen käytön osalta. Vaposta saattaa kehittyä entistä merkittävämpi toimija biotuotelailla. Palveluiden osuuden, etenkin ICT-alan palveluiden, mutta myös koulutusviennin, merkitys Jyvässeudun yritysten vientituloissa tulee kasvamaan vuoden 2017 aikana. Kyberturvallisuuden, teollisen internetin ja digitaalouden ratkaisujen liiketaloudelliset kasvun näkymät ovat globaaleilla markkinoilla lähestulkoon rajattomat.

Kauppan alalla henkilöstön määrän kasvu jatkui viime vuonna. Kasvua selittää jossain määrin aukioloaikojen vapautuminen, jolla tosin on kielteisiäkin vaikutuksia ennen kaikkea pienille toimijoille. Kaupan kehitystä leimasi sen keskittyminen Seppälän ja Palokan alueille. Seppälään valmistuvan kauppakeskus Sepän tiloihin tulee kansainvälinen kodintekniikkaketju Power sekä urheiluvälinekauppa XXL. Seppälän alueella saattaa käynnistyä vielä tämän vuoden aikana kahden pienemmänkin kauppakeskuksen raken-

taminen. Käynnissä oleva kaupan alan keskittyminen Seppälän alueelle ei ole välttämättä vain hyvä asia. Se aiheuttaa voimakasta keskustan tyhjentymistä. Kehitys näyttää kulkevan mm. siihen suuntaan Jyväskylän keskustan alueella, että johtavan tavaratalon liikeidea näyttää muuttuvan kaupan alan toimijasta liiketilojen vuokraajaksi ja asuntojen rakennuttajaksi.

TYÖVOIMAN KYSYNNÄN JA OSAAMISTARPEIDEN NÄKYMÄT

Jyväskylän seutukunnalla TE-toimistoon ilmoitettiin uusia avoimia työpaikkoja kuukausittain keskimäärin 1 319 kappaletta viime vuoden aikana, mikä tarkoittaa 7,2 prosentin kasvua vuoteen 2015 verrattuna. Osaavan työvoiman saatavuus on – seutukunnan korkeasta työttömyysasteesta johtuen – ollut pääsääntöisesti ongelmaton lukuun ottamatta tiettyjä kausi- ja kitkayöttömyyden piiriin kuuluvia tehtäviä, joita etenkin rakennusalalla vuosittain esiintyy. Rakennusalalla pysyvää työvoimaa on työmaamestareista ja -insinööreistä sekä rakennus- ja infrasuunnittelijoista.

ICT-ala kärsii Jyvässeudulla voimakkaasta työvoimapulasta. Työtä seutukunnalla olisi usealle sadalle sopivan osaamisen, oikeanlaisen asenteen ja työyhteisöön sopivuuden omaavalle työntekijälle. Joulukuussa 2016 Keski-Suomen TE-toimiston 30:lle ICT-alan yritykselle tekemän kartoituksen yhteydessä kävi ilmi, että ainoastaan yhdellä yrityksellä ei ollut ollut ongelmia

rekrytoinnissa kuluneen vuoden aikana. Eräs työnantaja totesi alalla vallitsevan työnhakijoiden markkinoiden, jossa menestyminen edellyttää yrityksen suosittelijoiden käyttämistä, jotta työnhakijat yrityksestä kiinnostuvat. Toisaalta useat alan yritykset tunnustavat, että ne ovat asettaneet vaatimustason rekrytoitaville työntekijöille todella korkealle tasolle. Yksi työnantaja kiteytti asian näin: ”Oleellisinta ei ole saada täytetyksi työpaikka, vaan oleellisinta on se, että saamme rekrytoitua työmarkkinoiden parhaat tekijät ja osaajat.” Joitakin vuosia pelättiin, että ict-alan työpaikat karkaavat ulkomaille sen vuoksi, että Suomesta ei löydy riittävästi työvoimaa. Näin varmaan jossain määrin on käynytkin, mutta kartoitukseen osallistuneista yrityksistä 40 prosenttia oli sitä mieltä, että töiden siirtäminen ulkomaille ei ole mahdollista, koska asiakasprojektit ovat suomalaisia toimeksiantoja ja ne edellyttävät erinomaista suomen kielen taitoa.

TYÖTTÖMYYDEN MÄÄRÄN JA RAKENTEEN NÄKYMÄT

Jo mahdolltomaksi luultu muuttui viime vuoden aikana mahdolliseksi: Jyväskylän seutukunnan työttömyysprosentti laski viime vuoden jokaisena kuukautena verrattuna vuoden 2015 vastaviin kuukausiin. Koko vuoden keskimääräinen työttömyysprosentti viime vuonna oli 16,2, mikä tarkoittaa lukumääräksi muutettuna 14 151 työtöntä työnhakijaa. Paljon on vielä matkaa huippuvuosien alle kymmenen prosentin työttömyysasteisiin ja työttömyys seutukunnalla on

yhä varsin korkealla tasolla. Oleellista kuitenkin on työttömyyden suunnan kääntyminen vihdoin laskevaksi. Myös maan suurimpien kaupunkien työttömyysprosenttien vertailussa Jyväskylä kohensi asemiaan.

Työttömyyden kehityksen myönteinen suunta näkyi myös Keski-Suomen TE-toimistoon viime vuoden aikana ilmoitettujen irtisanomisia tai lomautuksia koskevien yt-neuvottelujen lukumäärän laskuna verrattuna vuoteen 2015. Loppuvuoden aikana käynnistyneiden yt-neuvottelujen irtisanomisten tai lomautusten määrät antavat aiheen siihen johtopäätökseen, että työttömyyden voidaan odottaa jatkavan laskuaan ainakin vuoden 2017 ensimmäisellä puoliskolla.

Pitkäaikaistyöttömyys (yli vuoden yhdenjaksoisesti työttömänä olleet) on kasvanut Jyväskylän seutukunnalla yhtäjaksoisesti aina vuoden 2009 lokakuusta alkaen. Sekin on kääntynyt laskuun vuoden alussa. Yli 50-vuotiaiden työttömyydessä viime vuonna sen sijaan tapahtui vastaavaa kehitystä, kuin yleisessäkin työttömyydessä eli tässä ikäryhmässä työttömyys väheni viime vuoden jokaisena kuukautena verrattuna edellisvuoden vastaavaan aikaan. Tämä kehitys ei kuitenkaan todennäköisesti johtunut siirtymisestä työttömyydestä työhön, vaan aikaisempaa vähäisemmästä siirtymisestä työstä työttömyyteen. Nuorisotyöttömyydessä viime vuoden aikana tapahtui maltillista myönteisestä kehitystä. Ilahduttavinta kehitys oli kaikilla korkeakouluasteilla.

JÄMSÄN SEUTUKUNTA

JÄMSÄ, KUHMOINEN

Jämsän seutukunnassa asui vuoden 2016 lopussa 23 546 henkilöä. Vuoden aikana väestö väheni 330 henkilöllä. Vuoden 2016 lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 18,1 % ja työttömiä työnhakijoita oli 1 900.

ALUEEN VAHVUDET JA TULEVAISUUDEN HAASTEET

Jämsän seutukunta on siirtynyt laskusuhdanteesta orastavaan kasvuun. Seutukunnan työllisyys on kehittynyt myönteisesti, lomautuksia ei ole käytetty laajamittaisesti talouden tasa-painottamiseen ja tulevaisuudennäkymät ovat valoisimmat. Seutukunnalla on patoutunutta investointikysyntää, mutta laskusuhdanteen vaikutukset yritysten talouteen ovat hidastaneet investointien käynnistymistä. Himoksen kylpylä-kaavan valmistuminen ja UPM:n hyvä tulos ovat yksittäisinä tekijöinä vauhdittamassa investointien käynnistymistä ja seutukunnan talouden elpymistä.

Työllisyyden ennakoidaan paranevan, mutta työttömyyden rakenteelliset ongelmat syvenevät. Työttömyysaste on edelleen korkea, eivätkä työvoiman kysyntä ja tarjonta kohtaa. Osaavan työvoiman liikkuvuuden lisääntyminen helpottaisi yritysten tilannetta. Äänekosken biotuotetehtaan vaikutus ulottuu Jämsän seutukunnassa teollisuuden palveluja tuottaville sekä enenemässä määrin myös bioraaka-aineen keräykseen ja kuljetukseen liittyville aloille. Maaseutuelinkeinoissa rakennemuutos jatkuu. Eläköitymisten myötä tilojen lukumäärä supistuu hitaasti ja pellot vuokrataan pääsääntöisesti eteenpäin toimiville maaseutuelinkeinojen harjoittajille. Lähiruokaan pohjautuvan trendin odotetaan vahvistuvan vähitellen sekä kuluttajakaupassa, ravintola-alalla että matkailun toimialalla.

Liikennejärjestelmien kehittämisessä seutukunnan tärkein hanke on kaksoisraideinvestoinnin edistäminen Jyväskylän ja Tampereen välille. Kaksoisraide lyhentäisi matka-aikaa Keski-Suo-

JÄMSÄN SEUTUKUNTA

	TILANNE		
	NYT	6 KK-	12 KK-
ELINKEINOELÄMÄ JA YRITYSTOIMINTA	+	+	+
TYÖTTÖMYYDEN MÄÄRÄ JA RAKENNE	+	+	+

Arviointiasteikko: (++) paljon parempi, (+) parempi, (0) ennallaan, (-) heikompi, (--) paljon heikompi

mesta Tampereelle ja Helsinkiin, vähentäisi radan häiriöherkkyyttä ja kasvattaisi kapasiteettia sekä turvaisi vientikuljetukset UPM:n Jämsän tehtailta Raumalle ja Metsä Fibren Äänekosken tehtaalta Vuosaareen. Kaksoisraiteen lisäksi valtateiden 9 ja 24 kehittäminen on välttämätöntä sekä teollisuuden että matkailuun liittyvän henkilöliikenteen kannalta.

Kuntien talous on suhteellisen vakaalla pohjalla. Taloudellisen toimelaisuuden lisääntymisen myötä perinteisen rahoituspuhjan ennakoitaan vahvistuvan. Kuntien tulevaisuuden kannalta tärkein muutostekijä on maakuntahallintouudistus, joka jo tällä hetkellä sitoo kuntien voimavaroja merkittävästi sekä maakunnalliseen valmisteluun että paikallisesti. Maakuntahallinnon uudistuksen riskiksi tunnustetaan kansalaisten palvelunohjauksen kysymykset tulevassa monituottajakentässä, kuntien rahoitukseen ja kiinteistöomaisuuteen liittyvät kysymykset sekä mahdolliset tarpeet tuottaa maakunnan palvelutuotantoa täydentävää lähipalvelua tai palvelunohjausta kuntien budjettivaroin.

ELINKEINOELÄMÄN TILANNE JA NÄKYMÄT

Paperiteollisuudessa 2016 tulos oli hyvä. Ala on edelleen muutosprosessin alla, sillä graafisten papereiden kysynnän odotetaan laskevan vuositasona 3 – 6 %. Graafisten paperien tuotantokapasiteettia on vähennetty Euroopassa vuonna 2016, eikä uusista vähennystarpeista ole viestitty, minkä pohjalta voidaan ennakoita, ettei koneiden lakkauttamisia olisi edessä lähitulevaisuudessa. Tarra- ja älypapereissa sekä pakkauskartongeissa kysyntä tulee kasvamaan. Paperin tuotanto on vakaassa tuloskehityksessä Jämsänjokilaaksossa, mutta toiminnan tehostamista jatketaan. Tehostamiskeinoina neuvotellaan mm. organisaationmuutoksista ja toimitilapalvelujen toimintojen siirtämisestä ulkoisten kumppanien hoidettavaksi. Kierrätyspaperin saatavuuden heikkenemisen myötä kuumahierrekapasiteettia ollaan nostamassa, mikä tulee vähentämään riippuvuutta sellun hinnan vaihteluista.

Ilmailuteollisuuden tilauskanta on ollut vakaa. Lokakuussa 2016 julkistettu Airbus 320 osien tilaus tarkoittaa n. 20 henkilön pysyvän työpaikan syntymistä Jämsään. Suomen ja sen lähialueiden sotilaallinen toimintaympäristö on muuttunut ja puolustusvoimat varautuu puolustuskyvyn ylläpi-

tämiseen Hornetin seuraajahankkeella. Seuraajahankkeen toteuttamisen ennakoitaan pitkällä tähtäimellä tuovan työtä ilmailuteollisuuden alan toimijoille myös Jämsän Hallissa.

Teollisuuden alihankintayrityksissä ja metallialan valmistavan teollisuuden kärkiyrityksissä tilauskanta on pysynyt kohtuullisena ja pientä piristymistä on ilmassa. Tuotantoon liittyviä investointeja on toteutettu maltillisesti ja kärkiyrityksiin on palkattu avainhenkilöitä. Teollisuuden palveluissa ja bioraaka-aineen keruuseen ja kuljetukseen laitteita valmistavien yritysten alalla on lisääntyvää kysyntää. Metallialalla on lisääntyvää tarvetta hitsareille ja muille ammattiosaajille.

Asuntomarkkinoilla on edelleen suhteellisen rauhallista. Asuntojen alhainen hinta on kannustanut kauppoihin, mutta asuntojen myyntiajat ovat edelleen pitkiä ja asuntoja on myynnissä runsaasti. Rakennuslupia myönnettiin 2016 vähäisesti, mikä on osittain runsaan asuntotarjonnan seurauksena. Himoksen alueen loma-asuntotarjonnan ja kysynnän odotetaan kasvavan kylpylän investointipäätöksen seurauksena. Rakennusliikkeet eivät vielä viesti kasvusuhdanteesta, mutta tunnelma on odottava mm. suurten julkisten rakennusurakoiden ja Himoksen kylpylän osalta. Suurempia uudisrakennushankkeita ei ole käynnissä yhtä kerrostalokohdetta lukuun ottamatta, mikä heijastuu myös talotekniikkaurakoihin. Alan ammattityövoimaa on ollut saatavilla hyvin, mutta kysynnän laajentumisen myötä ala saattaa lyhyellä tähtäimellä kärsiä työvoimapulasta.

Matkailualalla kasvu on käynnistynyt koko maan tasoa¹ nopeammin, mutta on edelleen hyvin maltillista ja rakentuu kotimaan matkailun varaan. Venäläisten matkailijoiden määrän lasku kääntyi kasvuun joulusesonkiin 2016 - 2017, mikä antaa uskoa tulevaisuuteen. Käyttöasteet ja majoituksen hinta ovat edelleen suhteellisen alhaalla verrattuna kansalliseen tasoon. Talvisesonki päästiin 2016 aloittamaan varhain, mutta lumettomuus ja sääolosuhteet ovat vaikuttaneet matkustuspäättöksiin niin, että kaudesta odotetaan tulokseltaan keskimääräistä. Himoksen kylpyläinvestoinnin käynnistymiseen liittyvät odotukset luovat uskoa tulevaisuuteen. Ammattitaitoisesta työvoimasta on jatkuvaa pulaa työn kausiluonteisuuden vuoksi. Kivijalka- ja marketkaupassa väestön rakenteellinen muuttuminen vaikuttaa kuluttajakysyntään ja kauppojen toimintaedellytyksiin. Matkailun

¹ Majoitusliikkeiden rekisteröidyt yöpymiset (sis. majoitusliikkeet, joissa vähintään 20 vuodepaikkaa)

kuluttajakysyntä on lisääntymään päin, mutta ostovoimaa ei edelleenkaan ole runsaasti. Kuluttajakauppaan liittyvät haasteet näkyvät työvoiman kysynnän puutteena, kivijalkakauppojen lakkauttamisina ja alan vaihtoina. Jämsän keskustan liiketiloihin on saatu jonkun verran uusia toimijoita. Aukioloaikojen vapauttaminen on näkynyt alle 400 m² kauppaliikkeiden kannattavuudessa, mutta vahvistanut marketkauppaa. Marketkaupasta kerrotaan, että kuluttajat ovat löytäneet laajentuneet aukioloajat ja lisätunnit ovat osoittautuneet kannattaviksi.

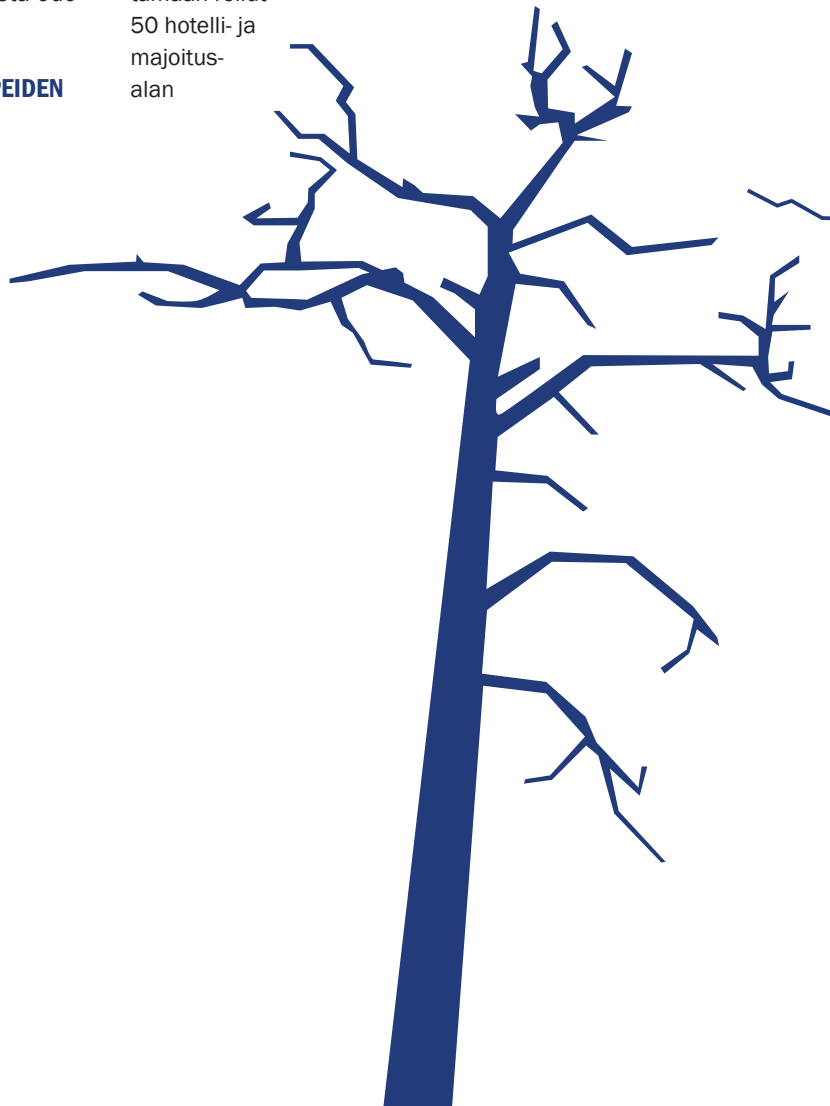
Elintarvikealan haasteet jatkuvat. Kotimaisessa kysynnässä halpuuttaminen, tuontielintarvikkeet ja kulutuskysynnän suuntautuminen halpoihin tuotteisiin syö yritysten kannattavuutta. Lähiruokatrendin vahvistumisesta odotetaan vetoapua elintarviketuotantoon.

TYÖVOIMAN KYSYNNÄN JA OSAAMISTARPEIDEN NÄKYMÄT

Keski-Suomen TE-toimistoon ilmoitettuja avoimia työpaikkoja Jämsän seutukunnalla oli viime vuonna keskimäärin kuukausittain saman

verran kuin vuonna 2015 ja 2014 eli noin 100 kappaletta. Pääsääntöisesti työvoiman saatavuus on ollut hyvällä tasolla. Terveystieteiden alalla on tosin esiintynyt rekrytointiongelmia, jotka ovat kohdistuneet ennen kaikkea hammaslääkäreiden, lääkärien ja sairaanhoitajien tehtäviin. Metallialalla on myös esiintynyt pulaa ammattitaitoisista työntekijöistä, kuten hitsaajista. Yrittäjäksi lähtemisen kynnys on edelleen melko korkealla. Seutukunnan usealle pienyritykselle ei ole ollut kovin helppoa löytää jatkajia.

Jämsän seutukunnalla on merkittävä rooli Keski-Suomen maakunnan hyvinvointitalouden rakentumisessa. Matkailualalla on ollut lupavia näkymiä jo useita vuosia ja niitä parantaa Himoksen kylpylähankkeen kaavoituksen suotuista eteneminen. Kylpylä tulee valmistuttuaan työllistämään reilut 50 hotelli- ja majoitusalan

työntekijää. Kylpylän rakennustyömaa luonnollisesti työllistää useita kymmeniä rakennusalan ammattilaisia. Rakentaminen saattaa hyvinkin alkaa tämän vuoden jälkimmäisellä puoliskolla. Seutukunnan muutkin matkailualan yritykset ovat osoittaneet vakavasti otettavaa kiinnostusta investointeihin ja niiden vaatimiin eri rahoitusmuotoihin.

TYÖTTÖMYYDEN MÄÄRÄN JA RAKENTEEN NÄKYMÄT

Seutukunnan työttömyyden kasvussa tapahtui 2015 selkeä hidastuminen ja myönteinen käänne vuoden 2016 loppupuolella. Vuoden 2017 työttömyyden kehityksen voidaan olettaa painuvan vuoden 2016 lukujen alle taloudellisen toimeliaisuuden lisääntymisen myötä.

Työttömyyden kasvu seutukunnalla on viime vuosina kohdistunut enemmän miehiin kuin naisiin. Alueen elinkeinoelämän rakennemuutosta kuvaa se, että naisten työttömyys on laskenut vuosina 2015 ja 2016 miesten työttömyyttä enemmän. Teolliset työpaikat ovat korvautuneet palvelualojen työpaikoilla. Seutukunnan pitkäaikaistyöttömyyden kehitys on karua luettavaa. Se on kolmea kuukautta lukuun ottamatta noussut yhdenjaksoisesti vuoden 2010 alusta alkaen. Joulukuun lopussa 2016 kaikista työttömistä työnhakijoista pitkäaikaistyöttömiä oli 44,1 prosenttia. Sen sijaan nuorisotyöttömyyden kehitys viime vuoden aikana oli varsin myönteistä. Lukumääräisesti alle 25-vuotiaita työttömiä oli vuoden 2016 jokaisen kuukauden aikana vähemmän, kuin vastaavana aikana vuonna 2015.

KEURUUN SEUTUKUNTA

KEURUU, MULTIA

Keuruun seutukunnassa asui vuoden 2016 lopussa 11 655 henkilöä. Vuoden aikana väestö väheni 172 henkilöllä. Vuoden 2016 lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 15,0 % ja työttömiä työnhakijoita oli 737.

ALUEEN VAHVUDET JA TULEVAISUUDEN HAASTEET

ELINKEINOELÄMÄN TILANNE JA NÄKYMÄT

Taloudessa on nähtävissä selvää piristymistä ja alueen myönteinen kehitys jatkuu edelleen vahvana. Yritysten yhteenlasketun liikevaihdon hyvä kehitys jatkuu. Yrityksien investointihalukkuus on kasvanut ja sen voidaan ennakoida lisääntyvän entisestään. Useat alueen veturiyritykset ovat ilmoittaneet toteuttavansa kone- ja tilainvestointeja vuonna 2017.

Seutukunnalla eläköityä lähivuosina runsaasti yrittäjiä eikä jatkajayrittäjien tai palvelujen turvaami-

nen kokonaan uusien yritysten voimin ole edelleenkaan helppoa. Tämä tuo riskitekijöitä alueen työpaikkakehitykselle.

Alueelle on lähikuukausien aikana sijoittunut kaksi uutta tuotannollista yritystä, joiden kokoluokka on alueen näkökulmasta merkittävä. Myös paikalliset veturiyritykset työllistävät hyvin. Kaupan alan rakennusinvestoinnit tulevat näkymään alan työllisyydessä.

Tuoreimmat vähittäiskaupan liikevaihdon tilastot osoittavat, että ostovoiman siirtymä Keuruun seutukunnalle on vahvasti positiivinen. Kaupalle on tuonut lisäostovoimaa alueelle sijoitetut turvapaikanhakijat. Mikäli Keuruun turvapaikkayksikkö lakkautetaan, kuten on ilmoitettu, ostovoima vähenee tältä osin. Kaupan ostovoiman lisäystä tuo Jyväskylä-Pori -tien varteen syntyvä kauppakeskittymä. Toisaalta keskustan kivijalkakauppa voi hiipua ainakin jonkin verran, mikäli keskustan imua ei saada riittävästi lisättyä.

KEURUUN SEUTUKUNTA

TILANNE

	NYT	6 KK-	12 KK-
ELINKEINOELÄMÄ JA YRITYSTOIMINTA	+	+	++
TYÖTTÖMYYDEN MÄÄRÄ JA RAKENNE	+	+	++

Arviointiasteikko: (++) paljon parempi, (+) parempi, (0) ennallaan, (-) heikompi, (--) paljon heikompi

Koulutustarjontaan tarvitaan monialaisempia ja -muotoisempia vaihtoehtoja, jotta niiden yritysten työllisyystarpeeseen voidaan paremmin vastata, joilla on ollut vaikeuksia löytää tarvittavaa työvoimaa.

Alueella on toteutettu lähiaikoina isoja rakennusprojekteja, jotka osaltaan vauhdittavat alueen kasvua. Kuitenkin rakennussektorilla on haasteita, miten työllisyys tulee kehittymään suurten kohteen valmistumisen jälkeen. Toimialan kilpailu on edelleen alueella kovaa.

Metallitoimiala on noussut selvästi taantumasta. Kuluvalle vuodelle seutukunnan metalliyritykset arvioivat 7 % liikevaihtojen kasvua ja sen toteuttua yritysten liikevaihdot yltyvät jo n. 114 M€:n tasolle. Henkilöstömäärissä seutukunnan yritykset jatkavat maltillista kasvua, mutta uusia työpaikkoja tarvitaan kuitenkin useita kymmeniä. Toimialalla on edelleen jatkuvasti työllistämisiongelmiä, kun riittävä osaavaa työvoimaa ei löydy. Tähän ongelmaan toivotaan ainakin pitkällä tähtäimellä helpotusta käynnissä olevasta ammatillisen koulutuksen tutkintorakenteen uudistuksesta.

Sote-uudistuksen vaikutukset alueen terveyden- ja hyvinvointiyrityksille ovat edelleen konkretisoitumatta, mikä tuo epävarmuutta. Alueen sote- ja terveydenhoitoalan yrityksiä on pyritty aktivoimaan verkostoitumaan, jotta heidän mahdollisuutensa vastata sote-uudistuksen mukanaan tuomiin haasteisiin parantuisi.

Maataloussektorilla on nähtävissä pientä

myönteisen ilmapiirin kasvua ja investointihalukkuutta. Ikärakenteen muutos yrittäjissä on ollut toistaiseksi varsin hidasta. Uusia maatalouden tuotantomuotoja pitäisi pystyä kehittämään, kuten esim. puunkäyttöä ja peltojen tuottoasteen kasvattamista. Alueen maatalouden tuloista tulee edelleen maidontuotannosta 50 %. Eläintiloja pitäisi pystyä säilyttämään eläintiloina edelleen esim. lihan- tai maidontuotannossa.

Matkailusektori on saanut uutta kasvua hotellin toiminnan myötä. Tulossa olevat suuret valtakunnalliset tapahtumat lisäävät alueen tunnettuutta ja osaltaan kasvattavat alueen vetovoimaa, luovat kasvua ja lisäävät alueen rahavirtoja.

Alueella on selvästi hyvää virettä, jonka arvioimme entisestään vahvistuvan mm. uuden alueelle sijoittuneen LapWall Oy:n tuotantoyksikön myötä. Yhtiö on ilmoittanut tavoitteekseen työllistää vuoden kuluessa noin 80 henkilöä.

TYÖVOIMAN KYSYNNÄN JA OSAAMISTARPEIDEN NÄKYMÄT

Vuoden 2016 aikana TE-toimistoon ilmoitettiin uusia avoimia työpaikkoja saman verran kuin vuonna 2015 eli noin 430. Kehittämissyhtiö KeuLink Oy:n marraskuussa 2016 järjestämää rekrytointitilaisuutta varten etsittiin niin sanottuja piilotyöpaikkoja Keuruun seutukuntaa laajemmalla alueella, ja työpaikkoja löytyikin 70 yrityksestä verrattain paljon, noin 230. Vastaavassa rekrytointitilaisuudessa maaliskuussa 2017 työpaikkoja oli tarjolla noin 250. Tapah-

tumaan osallistui yli 300 henkilöä. Työvoiman saatavuus on pääsääntöisesti ollut hyvää, mutta jonkin verran rekrytointiongelmia on esiintynyt metalli- ja muilla tuotannollisilla aloilla sekä terveydenhuoltoaloilla.

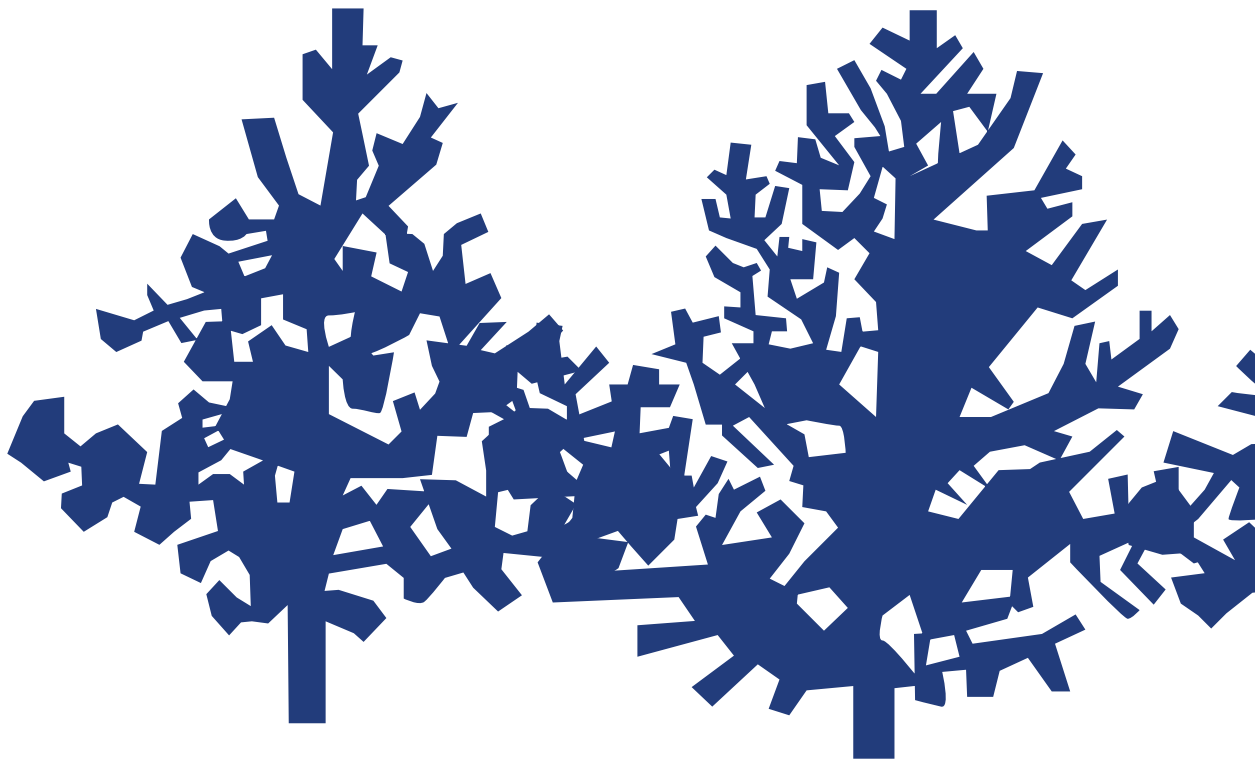
Keuruun seutukunnan elinkeinoelämän kasvun turvaamisen merkittäväksi tekijäksi saattaa lähivuosina nousta erityisammattitaitoa omaavan työvoiman sekä nuorten työntekijöiden saatavuus. Seutukunnan poliittisilla päättäjillä onkin ratkottavanaan visainen ongelma; kuinka kääntää muuttotappio muuttovoitoksi.

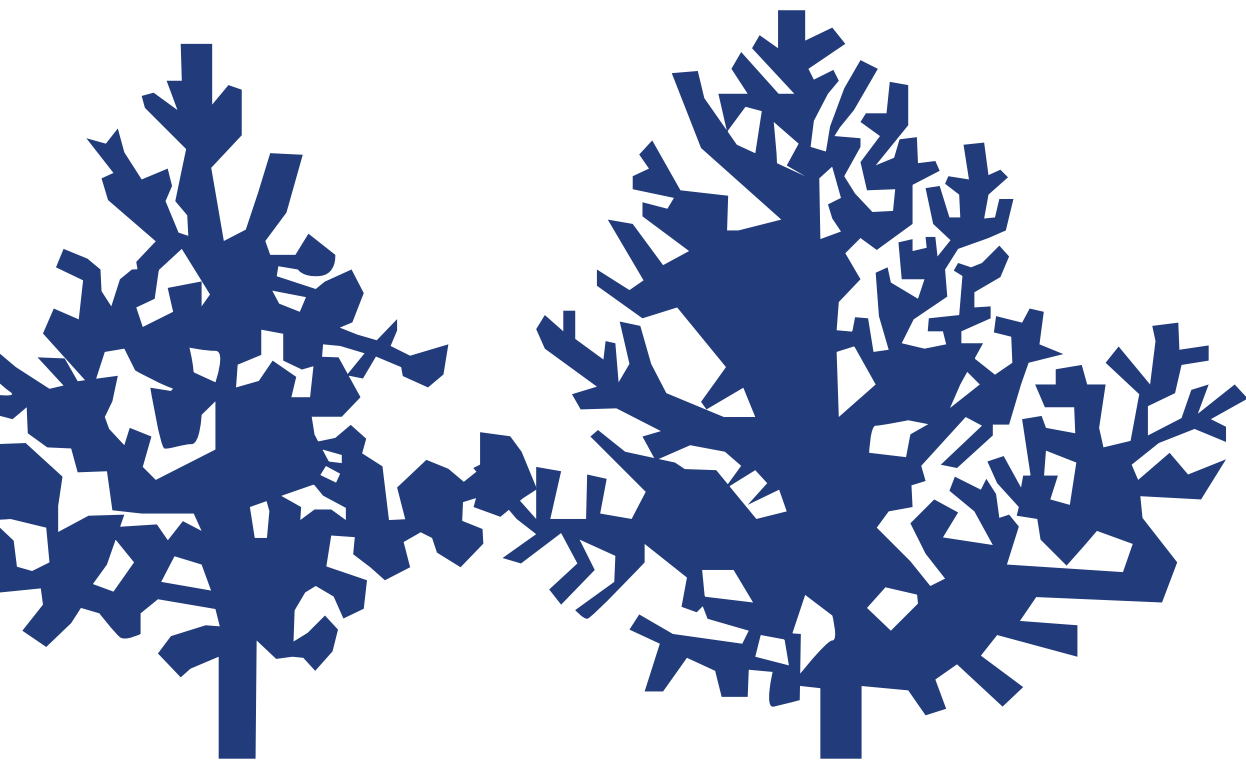
TYÖTTÖMYYDEN MÄÄRÄN JA RAKENTEEN NÄKYMÄT

Keuruun seutukunnan työttömyysaste on perinteisesti ollut Keski-Suomen maakunnan matalin. Sitä se oli myös vuoden 2016 lopussa. Seutukunnan alueella työttömyys laski viime vuoden jokaisena kuukautena verrattuna vastaavaan aikaan vuonna 2015. Keskimääräinen kuukausittainen työttömyysaste laski seutukunnalla 0,7 prosenttiyksik-

köä päätyen 14,7 prosenttiin, jääden enää 1,1 prosenttiyksikköä koko maan työttömyysasteesta. Seutukunnan työttömyyden kehitys on viime vuosina ollut yllättävän myönteistä ottaen huomioon Pioneerirykmentin lakkauttamisen myötä seutukunnalta hävinneet välittömät ja välilliset työpaikat.

Työttömyyden lasku on kohdistunut varsin tasapuolisesti niin miehiin kuin naisiin. Keuruun seutukunnan työttömyyden kehitys olisi kaikilta osin muutoin positiivista seurattavaa, mutta pitkäaikaistyöttömyyden kehityksen suunta on edelleen valitettavan kasvavaa. Keskimääräinen kuukausittainen pitkäaikaistyöttömyys kasvoi 21,5 prosentilla ja lukumääräisesti se ei ole ollut yhtä korkealla tasolla kymmeneen vuoteen. Nuorisotyöttömyyden kehityksen suunta oli sen sijaan myönteinen. Alle 25-vuotiaiden työttömyys laski seutukunnalla vuoden 2016 jokaisena kuukautena verrattuna edellisen vuoden vastaavaan aikaan. Seutukunnan vireän elinkeinoelämän johdosta tulevaisuudessa nuorisotyöttömyys saattaa muuttua työvoimapulaksi.

JOUTSAN SEUTUKUNTA

JOUTSA, LUHANKA

Joutsan seutukunnassa asui vuoden 2016 lopussa 5 427 henkilöä. Vuoden aikana väki väheni 22 henkilöllä. Vuoden 2016 lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 17,1 % ja työttömiä työnhakijoita oli 380.

ALUEEN VAHVUDET JA TULEVAISUUDEN HAASTEET

Kuntatalous on ihan hyvässä kunnossa, tilinpäätös viime vuodelta oli ylijäämäinen. Terveystenhuoltomenot on saatu kuriin. Pienoisena yllätyksenä verotulot ovat niin kiinteistö- kuin tuloverojenkin osalta kasvaneet. Tontteja löytyy hyvin omakoti- ja yritystarpeisiin. Rantatonttien osalta tehdään selvitystyötä. Meneillään on Oravakiven länsipuolen kaavoitus. Kansallispuiston kehittäminen olisi merkittävä vetovoimatekijä alueen kehittämisen kannalta. Yritysruppaiden yhteistä palvelutarjontaa alueelle kaivataan.

Luonnollinen väestönlisäys on miinusmerkkinen. Ikärakenteesta johtuen syntyvyys on seutukunnalla hyvin alhainen. Kuntien välinen nettomuutto ja nettomaahanmuutto loiventavat väen vähene- mistä. Taloudellinen huoltosuhte on Joutsassa 208 ja Luhangassa 227.

Suurin investointi on lähiaikoina seututerveyskeskuskokonaisuus, joka ratkeaa helmikuun aikana. Paloaseman peruskorjaus on myös tulossa. Kunnat vähentävät mahdollisuuksien mukaan omaa kiinteistökantaansa.

ELINKEINOELÄMÄN TILANNE JA NÄKYMÄT

Päätoimialoilla yritykset tulevat hyvin toimeen. Joutsan alueen palvelutarjonta on kattavaa. Hoivapalveluyritysten sijoittuminen seutukunnalle on todennäköistä, joten hoiva-alalle lienee tulossa lisää työpaikkoja. Yrityksissä on tulossa sukupolvenvaihdoksia. Jatkajien löytäminen on haasteel-

JOUTSAN SEUTUKUNTA

TILANNE

	NYT	6 KK-	12 KK-
ELINKEINOELÄMÄ JA YRITYSTOIMINTA	+	+	+++
TYÖTTÖMYYDEN MÄÄRÄ JA RAKENNE	-	○	+

Arviointiasteikko: (++) paljon parempi, (+) parempi, (0) ennallaan, (-) heikompi, (--) paljon heikompi

lista. Yrityspuistohanke on hyvällä mallilla ja yritysten tulevaisuuden näkymiin on perehdytty sen puitteissa. Kasvuhaluukkuutta ei yrityksillä juuri ole. Toisaalta omalla markkina-alueellaan kysynnästä huolehtivat yritykset ovat hyvin tarpeellisia. Vahvaa palvelusektoria ylläpitää suuri kesäasukaiden määrä. Joutsassa on 2 500 vapaa-ajan asuntoa.

Maataloudessa on muutama iso investointi työn alla. Rakennuslupamäärät ovat ihan kohtuulliset, mikä kertoo rakentamisen jatkumisesta alueella. Rakennusosalalla on hyvin firmoja ja tekijöitä. Myös rakennusalan palveluita on hyvin tarjolla, mutta suunnittelupuoli puuttuu. Joutsan seutu on edelläkävijä biokaasun suhteen, mutta valtiolta ei tue alaa ja kehittämiskustannukset tulevat yrittäjän maksettaviksi. Uuden biolämpölaitoksen rakentaminen alkaa huhtikuussa, kustannusarvio on 2 milj. euroa. Turvetuotanto on määrällisesti merkittävä elinkeino edelleen.

TYÖVOIMAN KYSYNNÄN JA OSAAMISTARPEIDEN NÄKYMÄT

Hoivapalveluyritysten tulo tarjoaa työpaikkoja. Työvoimatarpeeseen vastataan rekrytoimalla alueen ulkopuolelta tai kouluttamalla. Yrityksissä on tulossa sukupolvenvaihdoksia. Niiden kautta työllistymismahdollisuuksia on tarjolla myös muilla toimialoilla. Alueelle kuljetaan työhön laajemmalta alueelta, joten seutukunnan tilanne vaikuttaa ihan hyvältä.

TYÖTTÖMYYDEN MÄÄRÄN JA RAKENTEEN NÄKYMÄT

Joutsan seutukunta oli Keski-Suomen maakunnan ainoa seutukunta, jossa työttömyys ei kääntynyt laskuun vuoden 2016 aikana. Lukumääräisesti tosin joulukuun lopussa 2016 oli ainoastaan neljä työtöntä enemmän kuin vuotta aiemmin, mutta työttömyysaste vastaavana aikana nousi 0,6 prosenttiyksikköä. Tämä kertoo työllisen työvoiman nettomääräisestä lukumäärän vähentymisestä seutukunnan alueella. Työttömyyden rakennetta tarkasteltaessa huolestuttavaa on se, että kaikista työttömistä yli 50-vuotiaita oli joulukuun lopussa 2016 reilusti yli puolet eli peräti 56 prosenttia. Tämä tarkoittaa seutukunnan kohdalla mitä todennäköisemmin sitä, että yritysten liikevaihdon myönteisen kehityksen jatkumisen tulee perustua tulevaisuudessa muiden muuttujien kuin

työttömyydestä työllisyyteen siirtyvien 50 vuotta täyttäneiden varaan.

Joutsan seutukunnan työttömyys painottuu selkeästi enemmän miehiin kuin naisiin. Kaikista viime vuoden lopussa olleista 380 työttömästä työnhakijasta 61 prosenttia oli miehiä. Pitkäaikaistyöttömyys on, kuten koko Suomessa, myös Joutsan seutukunnalla kasvanut jo usean vuoden ajan. Kymmenessä vuodessa se on lähes kolminkertaistunut. Pitkäaikaistyöttömyydessä ja ikään-tyneiden työttömyydessä kysymys on kroonisesta ongelmasta. Nuorisotyöttömyys sen sijaan on seutukunnalla pysynyt varsin maltillisissa luvuissa. Myönteisintä työttömyyden kehitys on ollut ikäluokissa 25–49 vuotiaat. Tässä ryhmässä työttömyys väheni viime vuoden jälkimmäisen puoliskon jokaisena kuukautena verrattuna vastaavaan aikaan vuonna 2015.

SAARIJÄRVEN- VIITASAAREN SEUTUKUNTA

KANNONKOSKI, KARSTULA, KINNULA, KIVIJÄRVI, KYJJÄRVI, PIHTIPUDAS, SAARIJÄRVI, VIITASAARI

Saarijärven-Viitasaaren seutukunnassa asui vuoden 2016 lopussa 30 403 henkilöä. Vuoden aikana väestö väheni 453 henkilöllä. Vuoden 2016 lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 19,1 % ja työttömiä työnhakijoita oli 2 495.

ALUEEN VAHVUDET JA TULEVAISUUDEN HAASTEET

Saarijärven-Viitasaaren seutukunnan vahvuutena on kahdeksan omaleimaisen kunnan välinen yhteistyö alueen kehittämisessä. Alueen kehittämistyö muodostuu modernien teemojen, kuten digitalouden, biotalouden, cleantechin, innovaatioiden ja osaamisen varaan, unohtamatta kuitenkin perinteisiin perustuvia yhteisöllisyyden, osallistumisen, välittämisen ja kylätoiminnan muotoja. Alueellinen kehittäminen perustuu seutustrategiaan ja sen soveltamisen yhteiseen tahtotilaan. Strategia jakaantuu kolmeen selkeään painopistealueeseen. Kehittämissyhtiöt vastaavat yritystoi-

minnan dynaamisesta kehittämisestä, oppilaitokset (Poke, JAMK, JY) osaamisen kehittämisestä ja kunnat toimintaympäristön kehittämisestä. Seutukunnan kuntien, kehitysyhtiöiden, yritysten ja oppilaitosten on mahdollista linkittyä toisiinsa tavoitteenaan elinkeinoelämän kasvun ja kehityksen takaaminen.

Tulevaa maakuntauudistusta sote-ratkaisuineen valmistellaan vuoden 2017 aikana ja uudistuksen lopulliset vaikutukset eivät luonnollisestikaan voi olla vielä tiedossa. Kuitenkin näyttäisi siltä, että uudistus olisi ainakin pienille kunnille enemmän mahdollisuus kuin uhka. Kestävyysvaheen ja huoltosuhteen aiheuttamat ongelmat mitä ilmeisemmin siirtyvät kunnilta valtion ja maakunnan kannettavaksi. Näin kunnat voisivat keskittyä kehittämään muun muassa alueen yritystoimintaa, hyvinvointia, kaavoitusta ja toisen asteen koulutusta. Kunnille jäävät tehtävät mahdollistaisivat kunnan roolin toimia elinvoimaisuuden kasvattamisen ja kehittämisen moottorina. Seutukunnan

SAARIJÄRVEN-VIITASAAREN SEUTUKUNTA

TILANNE

	NYT	6 KK-	12 KK-
ELINKEINOELÄMÄ JA YRITYSTOIMINTA	+	+	+
TYÖTTÖMYYDEN MÄÄRÄ JA RAKENNE	+	+	+

Arviointiasteikko: (++) paljon parempi, (+) parempi, (0) ennallaan, (-) heikompi, (--) paljon heikompi

yhteistyötä johtavalle seutujohtoryhmälle uusi tilanne saattaa hyvinkin luoda mahdollisuuden ottaa huomioon aikaisempaa enemmän ennakoivan työotteen ja pidemmälle aikavälille ulottuvan suunnitelmallisuuden. Suomea kurittanut pitkä taantumajakso ei ole välttämättä aina antanut mahdollisuuksia em. toimintaan päivän polttavien ongelmien kasautuessa ratkaistaviksi.

Seutukunnan lähivuosien haasteena on saada toteutettua seutukuntastrategiaankin nostettu ”Tieto- ja viestintäteknologiaosaaminen ja digitalisuus ovat 2020 asukkaille arkipäivää ja laajasti käytössä” -skenaario. Käytännössä tämä tarkoittaa laajakaistan käyttömahdollisuuden laajenemista kaikille seutukuntalaisille ja alueen toimijoille. Ajantasaisessa ja laadukkaassa tieto- ja viestintäteknologiaverkostossa toimiminen on ehdoton edellytys yrityksille, jotta ne voivat menestyä tämän päivän alati kansainvälisesti laajenevassa teollisessa ja kaupallisessa toiminnassa. Tulevan sote -ratkaisun onnistumisen yhtenä tekijänä tulevat olemaan laajakaistan hyödyntämisen mahdollisuudet. Seutukunta on sekä poismuutosta, että syntyvyyden alenemisesta johtuen muuttotappioaluetta. Tämän kielteisen kehityksen kääntämiseksi tai ainakin hidastamiseksi olisi merkittävää, että seutukunnalla olisi laajasti käytettävissään nykyaikaisen tietoverkoston hyödyntämisen mahdollisuudet.

Suomen aloitteesta Euroopan Unionin komissio on päättänyt nostaa Saarijärven-Viitasaaren seutukunnan LAU (Local Administrative Units) -tuen piiriin. Tämä luo alueelle lisää vetovoimaisuutta ja kannustaa yrityksiä investointeihin.

ELINKEINOELÄMÄN TILANNE JA NÄKYMÄT

Elinkeinoelämän myönteinen kehitys jatkui ennustetusti Saarijärven-Viitasaaren seutukunnalla vuoden 2016 aikana. Yritysten liikevaihdon kehityksessä on ollut pientä kasvua jo muutaman viime vuoden ajan, ja kasvu jatkui myös viime vuonna. Yritystoiminnan odotukset ja näkymät vuodelle 2017 ovat maltillisen myönteiset. Myönteisimmät esimerkit yritystoiminnan piiristä löytyvät Keski-Suomen maakunnan toisen pörssiyhtiön, Honkarakenteen, piristyneestä omakotitalomyynnistä, kyyjärveläisen Betset Oy:n saamasta suurtilauksesta liittyen Keski-Suomen sairaanhoitopiirin uuden sairaalan runkotoimitukseen sekä Kaskipuu Oy:n päätös keskittää merkittävä osa toimin-

noistaan Viitasaarelle, mikä sai aikaan voimakaat investoinnit.

Tämän vuoden aikana tullaan näkemään alku sen merkitykselle, mikä Äänekoskella tuotantonsa aloittavalla biotuotetehtaalla tulee olemaan Keski-Suomen maakunnan pohjoisosien kunnille. Joka tapauksessa biotuotetehtaan investointihanke on jo nyt luonut alueen elinkeinoelämälle uskoa ja uskallusta. Biotuotetehtaan kasvava puun tarve takaa logistiikkaketjuille ja kuljetusta välillisesti palveleville yrityksille mahdollisuuden lähes ympärivuotiseen palvelujen tarjoamiseen. Puunkorjuun toivotaan lisäävän alihankinnan kautta töitä seutukunnan pienemmille puunkuljetus- ja korjuuyrityksille. Seutukunta on saanut valtiolta merkittävästi määrärahaa kantatieverkoston parantamiseen. Jää nähtäväksi, kuinka alempiasteiset tiet tulevat kestämaan kasvavat liikennemäärät ja toisaalta, kuinka kuljetuskalustot tulevat kestämaan heikkokuntoisilla syöttöliikenneväylillä.

Keski-Suomen maakunnan yhdeksi kärkihankkeeksi saattaa tulevaisuudessa nousta hyvinvointitalous. Saarijärven-Viitasaaren seutukunnan vahvuudet hyvinvointitaloudessa löytyvät matkailusta. Matkailupalvelut ovat kasvaneet seutukunnalla niin määrällisesti kuin laadullisesti. Pihtiputaalla toimiva Niemenharjun matkailukeskus, Saarijärven Pyhä-Häkin kansallispuisto, Karstulan matkailualue Wanhat Wehkeet, Viitasaaren Keihärinkosken kalastuskoski, Kannonkosken Piispalan luonto-, liikunta- ja nuorisomatkailukeskus, Kinnulan ja Kyyjärven kalaisat vedet, melontareitit ja riistarikkaat erämaat muodostavat hyvän lähtökohdan selvittää mahdollisuus perustaa seutukunnalle yhteinen matkailuorganisaatio. Vuoden 2017 aikana toteutettavassa selvityksessä tutkitaan myös edellytykset Kivijärven lentoliikenteelle.

TYÖVOIMAN KYSYNNÄN JA OSAAMISTARPEIDEN NÄKYMÄT

TE-toimistoon ilmoitettujen uusien avoimien työpaikkojen lukumääräinen taso seutukunnalla on viime vuosina pysynyt kohtalaisen vakiona. Seutukunnalla on esiintynyt työvoimapulaa lähinnä terveydenhuolto- ja metallialalla. Näiden alojen kohdalla rekrytointiongelmia mitä todennäköisemmin tulevat myös jatkumaan vuoden 2017 aikana. Varsinkin metallialalla erityisosaajien ja ammattitaitoisen työvoiman löytäminen alkaa olla kasvun este. Osaavista särmääjistä, koneistajista

ja hitsaajista on ollut jatkuvaa pulaa. Etelä-Pohjanmaan hyvä työllisyystilanne näkyy myös kilpailuvina rekrytointeina Keski-Suomen maakunnasta. Työvoimapulaa on yritetty paikata ulkomaalaisilla ja vuokratyöntekijöillä, mutta nämä eivät ole olleet työnantajien kannalta parhaita ratkaisuja. Työnantajan, ELY-keskuksen ja TE-toimiston yhteistyössä järjestämistä rekrykoulutuksista on saatu hyviä kokemuksia, mutta ongelmaksi on usein muodostunut hakijoiden vähäisyys.

Puualalle työllistäviin rekrykoulutuksiin sen sijaan on ollut toistaiseksi runsaasti hakijoita. Työnantajat ovat saaneet koulutuksen kautta palkatuksi hyviä työntekijöitä. Alan kasvunäkymät ovat suotuisat ja tämän vuoden aikana on odotettavissa lisää yhteishankintakoulutuksena toteutettavia rekrykoulutuksia. Puualan suosio matalammasta palkkatasosta huolimatta on ollut metallialaa vahvempaa. Pohjoisen Keski-Suomen ammattiopilaitos on onnistuneesti kouluttanut täydennyskoulutuksena auton asentajista raskaankaluston asentajia, joiden kysyntä seutukunnalla on ollut kasvussa myös pienissä yrityksissä. Rakennusalan kasvu ei toistaiseksi ole näkynyt merkittävänä työvoimapulana, mutta pienissä rakennusyrityksissä monipuolisen ammattitaidon omaaville

ja itsenäiseen työskentelyyn kykeneville rakennusalan ammattilaisille olisi työtä tarjolla.

Äänekosken biotuotetehtaan valmistuminen tämän vuoden syksyn aikana tulee lisäämään työvoiman kysyntää aluksi metsä- ja kuljetusalalla, mutta myöhemmin myös laajemmin biotalouden ammateissa. Biotalousalan välittömästi liittyvän työvoiman kysynnän tyydyttämisessä Saarijärven Tarvaalassa sijaitsevalla biotalouskampusalueen toimijoilla on aivan keskeinen rooli. Kampusella opetusta järjestävät Jyväskylän ammattikorkeakoulun Biotalousinstituutti sekä Pohjoisen Keski-Suomen ammattiopisto. Kampusalueen toiminta perustuu ajatukseen usean biotalousalan toimijan, kuten kehitysyhtiöiden, yritysten, investoijien, tutkijoiden, kehittäjien ja opiskelijoiden mahdollisuudesta kohdata toisiaan. Tarvaalan biotalouskampuselta valmistuu työntekijöitä, jotka tulevat työskentelemään mm. bioenergian, cleantechin, ruokatuotannon sekä biotalouden innovaatioiden ja tuotteiden parissa. SSYP Kehitys Oy on mukana alueen toiminnassa tarjoten neuvontaa aloittaville yrityksille ja kehityspalveluja biotalouden keskittyville yrityksille. Alueella on rakenteilla Poken investointina raskaan kaluston huolto- ja korjaustöiden opetustila, johon sisältyy laajempi

biotalouskampuksen osaamisalusta. Biotalousosaamisalustaan liittyvien investointien kokonaisarvo on n. 3,4 miljoonaa euroa.

TYÖTTÖMYYDEN MÄÄRÄN JA RAKENTEEN NÄKYMÄT

Saarijärven-Viitasaaren seutukunnan työttömyyden kehityksestä on usean vuoden jälkeen vihdoin varsin myönteistä kerrottavaa. Seutukunnan alueella niin työttömien määrä kuin työttömyysasteikin laskivat jokaisena kuukautena vuoden 2016 aikana. Varsinkin miesten työttömyyden laskun kehitys on ollut merkittävää. Seutukunnan keskimääräinen kuukausittainen työttömyysprosentti viime vuoden aikana oli 18 prosenttia. Siinä on laskua edellisvuoden vastaavaan lukuun 1,1 prosenttiyksikköä. Myönteisestä kehityksestä huolimatta on todettava, että seutukunnan työttömyysaste on edelleen kovin korkea ja se on yksi Suomen seutukuntien korkeimmista. Kuitenkin Äänekosken biotuotetehtaan valmistumisen välittömät ja välilliset heijastusvaikutukset sekä yleinen talouden ja työllisyyden myönteinen kehitys antavat aihetta odottaa työttömyyden jatkavan maltillisesti laskuaan myös vuoden 2017 aikana. Saarijärven-Viitasaaren ja Äänekosken seudulla

toteutetaan Kohtaanto2017-hanke vuoden 2017 aikana. Hankkeessa kerätään tietoa seudun kaikilta työllisyyden kanssa toimivilta tahoilta kyselyin, haastatteluin ja osallistavin menetelmin. Hankkeessa etsitään todellisia vastauksia Saarijärven-Viitasaaren seutukunnan ja Äänekosken korkeaan työttömyyteen ja siihen liittyviin työvoiman osaamisen haasteisiin.

Yli vuoden yhdenjaksoisesti työttömänä olleiden pitkäaikaistyöttömyyden kasvu jatkui viime vuoden aikana melko voimakkaana, mutta aivan vuoden lopussa kasvu heikkeni ja joulukuussa pitkäaikaistyöttömien määrä jopa väheni verrattuna vastaavaan aikaan edellisenä vuonna. Kaikista seutukunnan työttömistä yli 50 vuotiaita oli joulukuun lopussa koko lailla tasan puolet, mutta tämänkin ikäryhmän työllisyyden kehitys tammi-kuuta lukuun ottamatta oli myönteinen koko viime vuoden ajan. Nuorisotyöttömyyden kehitys kääntyi viime vuoden alun negatiivisen kehityksen jälkeen varsin myönteiseen suuntaan. Syntyvyyden väheneminen, poismuutto sekä työvoiman kysynnän kasvu aiheuttavat tulevaisuudessa seutukunnalle ongelmia löytää riittävästi koulutettavia nuoria. Lyhytaikainen työttömyys alenee, mutta pitkäaikaistyöttömyys kroonistunee edelleen.

ÄÄNEKOSKEN SEUTUKUNTA

KONNEVESI, ÄÄNEKOSKI

Äänekosken seutukunnassa asui vuoden 2016 lopussa 22 123 henkilöä. Vuoden aikana vähennystä oli 280 henkilöä. Vuoden 2016 lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 19,3 % ja työttömiä työnhakijoita oli 1 918.

ALUEEN VAHVUDET JA TULEVAISUUDEN HAASTEET

Äänekosken ehkä tärkein vahvuus on sen ihanteellinen sijainti metsäteollisuuden tarvitseman puuraaka-aineen saatavuuden kannalta. Kaupungin sijainti on mitä todennäköisemmin ollut yksi tärkeimmistä syistä Metsä-Groupin päätökseen rakentaa uusi biotuotelaitos nimenomaan Äänekoskelle. Tämä Metsä-Groupin jättihanke, Suomen metsäteollisuuden historian suurin, yli 1,2 miljardin euron Äänekosken biotuotelaitoksen rakennusinvestointi on edennyt hyvin aikataulun mukaisesti.

Vuoden 2017 alkupuolen aikana biotuotetehtaan

töiden painopiste siirtyy asennuksista testaus- ja koekäyttövaiheeseen. Laitos valmistuu tämän vuoden kolmannen neljänneksen aikana ja tehtaan on tarkoitus olla täydessä toiminnassa vuoden loppuun mennessä. Tämä tarkoittaa Suomelle tärkeää vientitulojen vuotuisen arvon lisäystä 0,5 miljardilla eurolla. Parhaimmillaan tehdastyömaa on työllistänyt lähes 3 200 työntekijää rakennusvaiheen loppupuolen ja asennusvaiheen yhtäaikaisen urakoinnin aikana. Metsä Group rakentaa biotuotetehtaallemme myös maailman ensimmäisen sellunvalmistusprosessiin liitetyn 20 miljoonaa euroa maksavan rikkihappolaitoksen, jonka ansiosta tehtaan kemikaaleja voidaan kierrättää ja hyödyntää uudelleen. Laitos tulee tuottamaan sellun lisäksi erilaisia biotuotteita, kuten mäntyöljyä, tärpättiä, biokomposiittia ja biokaasua.

Äänekosken seutukunnan kaipaamien uusien työpaikkojen lisäksi biotuotelaitoksella on paljon myös muita myönteisiä vaikutuksia. Tehdas

ÄÄNEKOSKEN SEUTUKUNTA

TILANNE

	NYT	6 KK-	12 KK-
ELINKEINOELÄMÄ JA YRITYSTOIMINTA	+	+	++
TYÖTTÖMYYDEN MÄÄRÄ JA RAKENNE	+	+	+

Arviointiasteikko: (++) paljon parempi, (+) parempi, (0) ennallaan, (-) heikompi, (--) paljon heikompi

tuottaa sähköä 2,4 kertaa enemmän kuin itse tarvitsee. Uusi tehdas tuottaa 2,5 prosenttia koko Suomen sähköntuotannosta ja tämä on noin puolet yhdestä Loviisan ydinvoimalan yksiköstä. Tämä lisää uusiutuvan energian osuutta Suomessa yli kahdella prosenttiyksiköllä ja tukee hyvin uusiutuvan energian lisäämisen tavoitteita. Aiemmin sellutehtaissa vain noin puolet käytetystä puusta päätyi selluksi. Biotuotetehtaassa puuraaka-aine voidaan hyödyntää biotuotteina ja bioenergiana sataprosenttisesti.

Biotuotetehtaan liiketoimintamalli, kuten sivustolla <http://biotuotetehdas.fi/mika-hanke#contents-2> todetaan, perustuu tehokkaaseen kumppanuusverkostoon, jossa uusien tuotteiden jalostaminen on arvoketjun eri osajien yhteistyötä. Tämä malli synnyttää mahdollisuuksia erityisesti uusia työpaikkoja luovalle pk-sektorille. Tästä uudeltaisesta yhteistyöstä esimerkkinä voidaan jo nyt mainita EcoEnergy SF Oy:n Äänekoskelle rakentama biokaasu- ja ajoneuvopoltoaineen valmistuslaitos. Tämän pioneeri-hankkeen markkinapotentiaali on maailmanlaajuinen sekä uusiin että jo olemassa oleviin sellutehtaisiin.

Keski-Suomessa Äänekoski on merkittävä työpaikkakeskittymä, jonka työpaikkaomavaraisuus on reilusti yli 100 prosenttia. Yksi merkittävä seutukunnan työllistäjä alihankkijoinen on kansainvälisillä markkinoilla toimiva Valtra Oy Ab, joka Pohjoismaiden johtavana traktoreiden valmistajana työllistää Suolahdessa lähes 800 työntekijää. Maatalouskonemarkkinoiden näkymät laskivat vuoden 2016 jälkimmäisellä puoliskolla, mutta yrityksen alan vakiintuneet huipputuotteet, kansainväliset tunnustuspalkinnot muotoilussa ja junaradan ulottuminen Valtran tehtaalle antavat aiheen odottaa yrityksen menestyvän kiristyvässä kilpailussa tulevaisuudessakin. Valtaosa Valtran tuotteiden tuotekehityksestä ja muotoilusta ovat seutukunnalla tapahtuvia.

Seutukunnan tulevaisuuden yksi merkittävin uhka taloudelliselle kasvulle on väestön huoltosuhde ja väestön muuttotappio. Ikärakenteen vanheneminen on tosiasia, mikä tulee rasittamaan kaupungin taloutta tulevaisuudessa merkittävästi. Ennusteiden mukaan Äänekoskella väestöllinen huoltosuhde olisi vuonna 2040 jo 91,1 eli jokaista työkäistä kohden olisi yksi huollettava. Sen sijaan väestönmuuton suotuisalle kehitykselle antavat perusteltuja odotuksia myönteiset

elinkeinoelämän näkymät, yritysten liikevaihdon kehitys, tiedossa olevien uusien työpaikkojen syntyminen, liikenneyhteyksien paraneminen, asuntorakentamisen vilkastuminen sekä edulliset asumiskustannukset.

ELINKEINOELÄMÄN TILANNE JA NÄKYMÄT

Kovin suuri yllätys ei olisi, jos tämän vuoden aikana saadaan kuulla biotuotetehtaan yhteyteen tuotannon sivuvirtojen hyödyntämiseen liittyvistä investointipäätöksistä. Se jää nähtäväksi, mikä merkitys on sillä, että Äänekoski ei 2017 vuoden alusta ole enää ollut Euroopan Unionin LAU 2 – tuen piirissä. Biotuoteintegraatin eli tehdaskokonaisuuden laajeneminen ei kuitenkaan ole mahdollista vasta kuin sen jälkeen, kun biotuotelaite on valmis, koska laitoksen alueella ei ennen sitä ole tilaa rakentaa lisää tuotantolaitoksia. Mahdollisia uusia jalosteita tulevat olemaan esimerkiksi tekstiilikuidut ja ligniinijalosteet, joiden tuottaminen laajentaa biotalouden tuotevalikoimaa korkeina lisäarvon tuotteina. Metsä Groupin puutuoteollisuudesta vastaava Metsä Wood on käynnistänyt mittavan investointiohjelman. Ohjelman yhtenä melko vahvana suunnitelmana on rakentaa Metsä Groupin Äänekosken tehdasalueelle uusi koivuviulun sorvaus- ja kuivauslinja. Investointi toisi uusia työpaikkoja, kuten biotuotelaitevalmistuksenkin valmistuminen, puunhankinta- ja logistiikkaketjuun.

Äänekoski on saanut valtiolta 138 miljoonaa euroa biotuotetehtaan puunkuljetuksessa tarvitsemien teiden parantamiseen ja Jyväskylä-Äänekoski junaradan sähköistämiseen ja kunnostamiseen 20 miljoonaa euroa. Sekä tiestön kunnostaminen että junaradan sähköistäminen saatiin täyteen vauhtiin vuoden 2016 aikana. Biotuotelaitevalmistuksen tarpeiden lisäksi nelostien kunnostus parantaa Äänekosken liikenneyhteyksiä, jotka mahdollistavat nelostien varteen kehittyvän teollisuus- ja muun liiketoimintaympäristön kasvun Jyväskylä – Äänekoski kaupunkiseutujen kasvukäytävässä.

Seutukunnan alueen alkaneista tai suunnitella olevista rakennushankkeista merkittävimpiä ovat Äänekosken yhtenäiskoulu, Suolahden alakoulu, palolaitos, poliisilaitos, Äänekosken liikuntatalon peruskorjaus, Suolahden jäähalli, uuden torin ympärille rakentuva liikerakentaminen ja keskustan asuntorakentaminen, Koukku-

niemen jätteenkäsittelylaitos, valmisbetonitehdas ja muu Koukkuniemen teollisuusalueen rakentaminen sekä Kotakennäntien varteen nousevat palvelu- ja logistiikka-alan yritysten toimitilojen rakennuskohteet.

Keski-Suomen maakunnan lähitulevaisuuden yhdeksi kärkihankkeeksi kohoamassa olevan hyvinvointitalouden edustajaksi Äänekoski myös sopii erinomaisesti. Äänekoski sijaitsee kahden merkittävän kansallispuiston, Saarijärven Pyhä-Häkin ja Etelä-Konneveden kansallispuistojen välissä. Keski-Suomen kansallispuistoihin tehtiin vuonna 2016 ennätysmäärä käyntejä ja Etelä-Konneveden kansallispuisto nousi Keski-Suomen suosituimmaksi kansallispuistoksi vierailijoiden määrällä mitattuna. Äänekoski soveltuu hyvin teollisuus- ja luontomatkailun kohteeksi. Seutukunnalla on tarjottavissa nykyaikaisen biotuotelaitoksen ja luontoelämysten yhdistelmä.

Lisäksi seutukunnalla on käynnissä Ääneseudun Kehitys Oy:n hallinnoima maaseutumatkailun kehittämishanke.

Kiteytettynä voidaan todeta, että Äänekosken seutukunnan elinkeinoelämän myönteiset näkymät ja odotukset ovat

kaikkien Suomen seutukuntien vertailussa aivan kärkipäätä.

TYÖVOIMAN KYSYNNÄN JA OSAAMISTARPEIDEN NÄKYMÄT

Keski-Suomen TE-toimistoon ilmoitettujen uusien avoimien työpaikkojen määrässä tapahtui merkittävää nousua keväällä 2015 biotuotelaitoksen rakennustyömaan käynnistyttyä. Työpaikkojen määrän nousu jatkui viime vuoden loppukesään saakka, mutta kääntyi laskuun loppuvuotta kohden mentäessä. Kuitenkin vuoden 2016 keskimääräinen kuukausittainen avoimien työpaikkojen määrä oli selvästi korkeampi, kuin mitä se on ollut viimeisen kymmenen vuoden aikana. Rakennustyömaalla on välttytty pahemmilta rekrytointiongelmilta siitä johtuen, että urakoitsijat ovat tuoneet mittavassa määrin työmaalle ”omat” työntekijänsä. Ulkomaisen työvoiman käyttö on myös edesauttanut työmaan etenemistä aikataulun mukaisesti. Työvoimapulalta ei ole voitu kokonaan välttyä, mutta se on painottunut etupäässä melko lyhyisiin määräaikaisiin ja pikaisesti täytettävissä oleviin tehtäviin.

Biotuotelaitoksen valmistuttua puunkorjuu ja puun kuljettaminen tehtaalle tulee synnyttämään noin 1 500 uutta työpaikkaa. Logistiset verkostot ovat pitkälti jo olemassa, mutta täysin varmoja käsityksiä siitä, riittävätkö ammattitaitoiset metsäkoneenkuljettajat sekä puutavara-autonkuljettajat tyydyttämään suurtehtaan puuraaka-aineen kysyntätarpeen ja mikä osuus tulee olemaan tuontipuuta,

ei ole olemassa. Työmarkkinoiden eri toimijoilta saatavissa olevat tiedot ovat jossain määrin ristiriitaisia. Metsäteollisuus ja kuljetusala tulevat tarvitsemaan työntekijöitä uusien työpaikkojen syntymisten ja eläköitymisten vuoksi joka tapauksessa varsin paljon. Keski-Suomen maakunnan osalta seuraavan 5-10 vuoden aikana puhutaan useista tuhansista työntekijöistä. Tämän vuoksi mm. Pohjoisen Keski-Suomen ammattiopisto on lisännyt aloituspaikkamääriä. Hyvien työmarkkinanäkymien vuoksi edellä mainituille työllistäville aloille hakeutuvien opiskelijoiden määrät ovat kasvaneet. Kaikesta kasvusta huolimatta pitää muistaa, että puun käyttö kokonaisuudessaan jää vielä Suomessa viime vuosikymmenen huippuvuosista.

Rakennusalan viime vuoden voimakas kasvu jatkunee Äänekoskella vuoden 2017 aikana ja Ääneseudun rakentajien suhteellisen osuuden alkavissa rakennuskohteissa voidaan odottaa kasvavan verrattuna biotuotelaitoksen rakennuskohteeseen. Rakennusalan työvoiman kysynnän kasvu saattaa hyvinkin aiheuttaa rekrytointiongelmia erityisammattitaitoa vaativissa, kuten esimerkiksi torninosturikuljettajien, raudoittajien ja mittakirvesmiesten, tehtävissä.

Vaikka työvoimakapeikat tulevat etupäässä olemaan pääsääntöisesti toisen asteen koulutuksen ammateissa, Äänekoski on lisännyt yhteistyötä myös Jyväskylän yliopiston ja Jyväskylän ammattikorkeakoulun kanssa. Molempien korkeakoulujen kanssa yhteistyö on parantanut varsinkin verkkokoulutuksen kautta tapahtuvien opintojen suorittamista.

TYÖTTÖMYYDEN MÄÄRÄN JA RAKENTEEN NÄKYMÄT

Äänekosken seutukunnan työttömyys oli laskenut vuoden 2016 loppuun mennessä yhtäjaksoisesti 16 kuukauden ajan. Keskimääräinen kuukausittainen työttömyysprosentti viime vuoden aikana oli 17,7 prosenttia, jossa on vähennystä vuodesta 2015 1,7 prosenttiyksikköä. Työttömyyden lasku on kohdistunut selkeästi naisia enemmän miehiin. Työttömyyden voisi ennustaa jatkavan maltillista laskua myös vuoden 2017 aikana huolimatta biotuotelaitosrakennustyömaan valmistumisesta. Tämä ennuste perustuu mm. seuraaviin näkökulmiin: biotuotelaitoksen rakennustyömaan työllistävä vaikutus on kohdistunut Ääneseudun lisäksi pitkälti myös seutukunnan ulkopuolisille alueille, biotuotelaitoksella on välittömiä ja välillisiä työllistäviä vaikutuksia, biotuotelaitoksen sivuainevirtojen hyödyntävät investointiutiset ovat tätä kirjoitettaessa vielä kuulematta, Ääneseudun seutukunnan muu rakennustoiminta on vilkastunut, elinkeinoelämän yleiset näkymät ovat parantuneet ja yritysten liikevaihdon kehitys on ollut nouseva.

LISÄTIETOJA

Strategiapäällikkö Eija Heinonen

Keski-Suomen ELY-keskus

+358 0295 024 658

etunimi.sukunimi@ely-keskus.fi

KESKI-SUOMEN
ALUEELLISET
KEHITYSNÄKYMÄT

1|2017

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus